

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Adaylarının Okurluk Profili Üzerine Bir Araştırma

A Study on Readership Profile of the Turkish Language and Literature Teacher Candidates

Salim PİLAV¹

Başvuru Tarihi: 17.10.2016

Yayına Kabul Tarihi: 11.11.2016

DOI: 10.21764/efd.34377

Özet: Dil öğretimi beceriler üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bütün beceriler birbiriyle ilişkili olup bir becerinin geliştirilmesi aynı zamanda diğer becerilerin de belirli düzeyde gelişimini sağlar. Okuma becerisi, bir dinleyicisinin olması yönüyle dinleme becerisini, sesli olması yönüyle konuşma becerisini, örnek yazılı bir eser olmasıyla yazma becerisini, anlama ve yorumlama yönüyle de hem konuşma hem de yazma becerisini etkilemektedir. Kişinin iyi bir yazar olması için iyi bir okuyucu olması da gerekmektedir. İyi okuyucudan maksat da okumayı bir zevk ve ihtiyaç olarak gören ve bunu alışkanlık hâline getirerek bütün hayatı boyunca sürdüren kişidir. Bu çalışmada bir taraftan öğrencilere dil öğretimi görevini üstlenirken diğer yandan da okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmakla yükümlü geleceğin Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenlerinin kendilerinin okurluk donanımlarını belirlemek ve aynı zamanda yazmaya yönelik ilgilerini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi alan 246 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adayından veriler alınmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının belirli düzeyde okuma kültürüne sahip oldukları, daha çok akıcılık yönü güçlü olan kitapları okumayı tercih ettikleri, bireysel yazma deneyimleri çok fazla olmamakla birlikte roman, şiir, öykü gibi kurguya ve hayal gücüne dayalı edebî türlerde daha çok yazma çalışmaları yapmayı istedikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmen adaylarının şairlik ve yazarlığı bir meslek olarak gördükleri ve tanınmış kişilerin eserlerine yönelik daha fazla ilgi duydukları da tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adayları, okurluk profili, okuma alışkanlığı, yazma eğitimi.*

Abstract: Language is taught through skills. All language skills are interrelated with each other and development of one particular skill makes contribution to the development of other skills to a certain extent. Reading skill influences listening skill in that it has a listener and speaking skills because it is vocal. It affects writing skill as the reading sample is a written work; both speaking and writing skills are influenced as reading has elements of understanding and interpretation. In order to be a writer, the person should also be a good reader. By a good reader, it is meant someone who consider reading as a pleasure and as well as a need and who makes a habit out of it and keeps reading for his/her entire life. This study aims at determining the literacy capacity and writing interests of the Turkish language and literature candidates who shoulder the responsibility of teaching language to their students while getting them adopt the pleasure and the habit of reading. For this purpose, data was collected from 246 students of the pedagogical training at Kırıkkale University. The results of the study show that Turkish language and literature candidates of Turkish language have a certain level of reading culture, preferring generally books which are stronger in terms of fluency and that despite their limited individual writing experiences, they would like to write literary genres which are based more on fiction and imagination such as novels, poems and stories. It has also been observed that students consider being a poet or a writer as a profession and they are more interested in the works of prominent writers.

Keywords: *Turkish Language and Literature teacher candidates, readership profile, reading habit, teaching writing*

1. Giriş

İletişimin en verimli aracı olan dilin öğretimi temel dil becerileri üzerine kurulmuştur. Etkili bir iletişim için dil öğretiminde temel beceriler geliştirilmektedir. Dilin büyüdü düzeninde temel beceriler aynı zamanda “dil sanatları” olarak da değerlendirilmektedir. Bu yönden her bir becerinin sanat değeri taşıdığı da düşünülmelidir.

¹ Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü, spilav@kku.edu.tr

Anlamaya yönelik olan okuma, “dil sanatları” olarak da adlandırılan temel becerilerinden biridir. Okuma bir yazının harflerini, sözcüklerini tanımak ve bunların anlamlarını kavramaktır(Göğüş 1978: 60). Okuma, insanların kendi aralarında önceden kararlaştırdıkları özel sembollerin duyu organlar yoluyla algılanıp beyin tarafından yorumlanarak değerlendirilmesi işlemidir(Yalçın 2006: 47). Okuma, dil sembollerinden oluşan yazıdan hareketle okuyucunun kendine has anlamlar kurması, yazıyı yorumlamasıdır (Hudelson 1994: 130 Akt. Celce-Murcia 2001: 154). Okuma gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketlerinden ve zihnin anlama çabasından oluşan karmaşık bir etkinliktir. Bir yazının harflerini, sözcüklerini tanıma ve anlamlarını kavramaktır (Tazebay, 1993: 3). Okuma yazar ve okuyucu arasında aktif ve etkili iletişimi gerekli kılan, dinamik bir anlam kurma sürecidir(Akyol, 2006: 29). Okuma, okuyucunun anlamın bir kısmını metindeki yeni bilgiden, bir kısmını da okuma sürecine taşıdığı artalan bilgisinden, duygularından ve görüşlerinden çıkardığı etkin, maksatlı ve yaratıcı bir zihinsel süreçtir(Eskey, 2005; 563). Bütün bu tanımlardan hareketle okuma eylemini; görme, dikkat, odaklanma, algılama, hatırlama, anlamlandırma, sentezleme, çözümlenme, yorumlama ve seslendirme gibi farklı bileşenlerden oluşan karmaşık bir zihinsel süreç olarak tanımlayabiliriz.

Bir yazıyı anlamlandırmak, yorumlamak aynı zamanda düşünmek demektir. Sorular ortaya atan, okuyan ve bilgi toplayan, bulduklarının doğru olup olmadığını kontrol eden bir okuyucu, etkin bir sorgulama ve araştırma yapıyor demektir (Sağlamer 2008:3-5). Okuyucunun yazılanlar üzerine düşünmesi, yazılanları sorgulaması ve onların doğruluğunu araştırması yani yeni okumalara ihtiyaç duyması okumanın bir alışkanlık hâline geldiğinin göstergesidir.

Alışkanlık, Türkçe sözlükte bir edim ya da etki karşısında canlı bir varlığın kazanmış olduğu değişmez tutum veya bir şeyin sık sık yinelenmesi sonunda oluşan huy ve alışkı şeklinde tanımlanmıştır(<http://tdkterim.gov.tr/bts/>). Başka tanıma göre ise alışkanlık, canlı bir varlığın tekrarlanan bir etkiyle edindiği tutum veya öğrenme sonucu otomatik olarak yapılan davranışlardır. (Güney, 1998:10). Alışkanlıklar, o kadar iyi belenmiş bilgi ve davranışlardır ki, bunları hiç düşünmeden otomatik olarak tekrarlar ve yaparız(Baymur, 1983:32). Kısaca alışkanlık bir davranışa karşı tutum edinilmesi ve o davranışın sürekli yapılmasıyla oluşmaktadır.

Okuma alışkanlığı ise kişinin, okuma eylemini, bir ihtiyaç ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu hayat boyu sürekli ve düzenli bir şekilde gerçekleştirmesidir (Devrimci, 1993). Okuma alışkanlığı çocuğun temel okuma becerisini izleyen bir süreç olarak, bireyin okuma eylemine şartlandırılması ve güdülenmesine bağlı olarak bu eylemin alışkanlığa dönüştürülmesidir(Gürçan, 1999:37). Yılmaz'a (1993:30) göre okuma alışkanlığı, insanların okuma eylemini bireysel gereksinimlerin bir gereği olarak sürekli, düzenli ve eleştirel yani sorgulayıcı bir biçimde sürdürmesidir. Okuma etkinliği hayat boyu devam eden, sürekli tekrarlanan bir davranıştır. İnsan okumakla kişilik kazanır, geçmiş uygarlıkları ve kültürleri tanır; onların deneyimlerinden yararlanarak hayatını düzenler. Sonuçta güçlü bir muhakeme kazanır. Okumakla elde edilen bilgiler, zamanla yetersiz kalır, eskir, ihtiyaçlara cevap veremez duruma gelir. Bu yüzden okumada süreklilik esastır(Aktaş ve Gündüz, 2001: 14). Okumaya karşı olumlu bir tutum edinilmesi, bu tutumun eyleme dökülmesi ve bu eylemin sürekli hâle getirmesi okuma alışkanlığı kavramına işaret etmektedir.

Okuma alışkanlığı çeşitli ölçütler çerçevesinde değerlendirilebilecek bir durumdur. Dökmen(1990:401) bu ölçütleri şu şekilde belirlemiştir:

- Okuyucunun ne tür yayınlar okuduğu,
- Ne sıklıkta okuduğu, hangi türleri ne oranda okuduğu,

- Bir seferde aralıksız ne kadar okuyabildiği,
- Yılın, haftanın ya da günün hangi zamanlarında okumayı tercih ettiği, ne zaman neleri okumaktan hoşlandığı,
- Okuduğu kitapları hangi yolla elde ettiği; satın almak, ödünç almak ya da kütüphanede okumak yollarından hangisini/hangilerini tercih ettiği,
- Okuma sırasında hangi stratejileri izlediği; belli okuma tekniklerini kullanıp kullanmadığı,
- Kitap okurken müzik dinlemek gibi başka bir uğraşta da bulunup bulunmadığı.

Şirin ve Soylu(2003:18) ise okuma alışkanlığını okunan kitap sayısı ile orantılı görmüştür.

Çok Okuyan Okuyucu: 1 yılda 21 veya daha fazla kitap okuyan kişi,

Orta Düzeyde Okuyan Okuyucu: 1 yılda 6-20 arası kitap okuyan kişi,

Az Okuyan Okuyucu: 1 yılda 1-5 arası kitap okuyan okuyucu,

Okuyucu Olmayan: Hiç kitap okumayan kişidir.

Belirtilen ölçütlere uygun bir şekilde, olabildiğince çok kitap okumanın, yani okuma alışkanlığını kazanmış olmanın hem bireysel hem de toplumsal birçok yararı vardır. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz (2007: 6) okuma alışkanlığının çocuk için bireysel yararlarını şöyle sıralamaktadır:

- Zihinsel gelişimine doğrudan katkıda bulunur.
- Ana dilini doğru ve yeterli bir biçimde kullanmasını sağlar.
- Kelime dağarcığının zenginleşmesine doğrudan yardım eder.
- Sağlıklı ve güçlü bir kişilik geliştirmesine katkıda bulunur.
- Eğitim ve öğretim başarısını artırır.

Okuma alışkanlığı fiziksel olarak beyni ve hafızayı geliştirmekle birlikte kişiyi sosyal, zihni ve hissi olgunluğa da ulaştırmaktadır(Luma, 2002:13-17). Okuma duygusal ve ruhsal ihtiyaçları gidermeye katkı sağlar. Okuyamayan insanlar sürekli başkaları tarafından bu yetersizliklerinin fark edileceği endişesini taşırlar. Okumayan veya okuyamayan insan hem akademik zenginlikten hem de kültürel etkinliklere katılımdan mahrum kalır ve eğitilmiş insanlarla iletişim kurmakta zorlanır. İyi okuma bireyin kavramlar oluşturmaya, genellemeler yapabilmesine, sonuçlar çıkarmasına, fikirler arasında ilişkiler kurmasına katkı sağlar ve düşünme şeklini farklılaştırır(Akyol 2005:2). Böylece okuma alışkanlığı kişisel gelişimi sağlayarak, okuyucuya dış dünyaya açılma imkânı verir.

Akademik zenginliklerden yararlanmak, kültürel etkinliklere katılmak, okuduklarından sonuçlar çıkarıp paylaşmak, farklı fikirleri değerlendirmek bireyin kişisel gelişimini sağladığı gibi toplumun gelişmesini de sağlamaktadır. Okuma alışkanlığı eğitimde verimliliği %30 oranında arttırmaktadır. Eğitim ise ekonomide verimliliği %44 oranında arttırmaktadır(Bamberger 1990:4). Anlaşıldığı üzere okuma alışkanlığı toplumun hem kültürel hem de ekonomik gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Okuma alışkanlığının kazandırılmasında ilk gençlik çağı(9, 12,13, 14 ve15 yaş grubu) çok önemlidir. Bu dönem 6, 7, ve 8. sınıflarını da kapsamaktadır. Bu yaşlar, kız ve erkek çocuklarda okuma eğiliminin arttığı, okuma

arzusunun dorukta olduğu yaşlardır(Keleş 2006: 23). Okuma alışkanlığını ilköğretim dönemine nispeten yetişkinlik döneminde kazanmak daha zordur. Bu hâlde Türkçe dersi öğretim programında belirtildiği gibi öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanması için bu dönemde daha fazla çaba harcanmalıdır.

Türkçe dersi öğretim programında birçok yerde okuma alışkanlığı kavramı geçmektedir. Okuma alışkanlığının geçtiği paragraflardan ilki temel yaklaşım başlığı altındadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık hâline getiren, estetik zevk kazanmış ve millî değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır(TÖP 2006: 3).

Okuma alışkanlığının ikinci defa geçtiği paragraflardan biri de okuma başlığı altındadır.

Ayrıca programda okuma öğrenme alanıyla, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip eleştirel bir bakış açısıyla yorumlayabilmeleri ve okumayı bir alışkanlık hâline getirebilmeleri amaçlanmıştır.

Programda yer alan okuma öğrenme alanında; okuma kuralları, okunan metinlerin anlaşılması ve çözümlenmesi, anlamlandırılması, okunan metinlerin değerlendirilmesi ve okumanın bir alışkanlık hâline dönüştürülmesine yönelik olarak çeşitli kazanım ve etkinliklere yer verilmiştir. Bununla birlikte, söz varlığını zenginleştirmeye ve araştırmaya yönelik olarak verilen başlıklar, bütün dil becerilerini kapsayan bir önem arz etmektedir.

Okuma becerisinin hayatın bütün aşamalarına yayılan bir alışkanlık hâline getirilmesi amacıyla hazırlanan etkinlik örnekleri ve formları, hem okuma sürecinin değerlendirilmesine hem de öğrencilerin dil gelişimini izlemeye yardımcı olacaktır(TÖP 2006: 6).

Amaç ve kazanımlara gelindiğinde okuma becerisinin beşinci amacı doğrudan okuma alışkanlığının kazandırılmasına yöneliktir. Okuma alışkanlığının kazandırılması için çeşitli kazanımlar belirtilmiş ve bu kazanımların gerçekleştirilmesi için birtakım yollar açıklama olarak programda verilmiştir(TÖP 2006: 29).

2005 Türk Edebiyatı Programında (MEB, 2005:117) Öğrenme- Öğretme sürecinde öğretmenin rolünden bahsederken farklı edebî türleri tanıtarak öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olmalıdır ibaresi yer almaktadır. Ayrıca aynı programın ekler bölümünde (MEB, 2005: 125) “kitap okuma öz değerlendirme ölçeğine” yer verilmiştir. Bu ölçeğin ölçütlerinin okuma öncesi (planlama), okuma sırası (düzenleme) ve okuma sonrası (değerlendirme) stratejilerine göre oluşturulduğu dikkat çekmektedir. Yine okuma ölçeğinin hemen altında “iyi bir okuyucu olmak için yapmam gerekenler” başlığıyla öğrencilerin doldurması için açık uçlu bir değerlendirme mevcuttur.

Tür ve beceri esasına dayalı 2015 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Programında ise okuma, dört temel kazanım alanından biri olarak düşünülmüş, “Metni Anlama ve Çözümleme” ile “Eleştirel Okuma” şeklinde iki başlık altında toplanmıştır. “Metni Anlama ve Çözümleme” aşamasında; metnin temasının, konusunun, açık ve örtük iletilerinin, anlatım biçim ve teknikleri ile üslup özelliklerinin incelenmesine yönelik kazanımlar verilmiştir. “Eleştirel Okuma” kazanımları ile çözümlenen metnin edebî ve fikrî açıdan değerlendirilmesi amaçlanmıştır(MEB, 2015:7). Ayrıca programın amacı bölümünde “öğrencilerin, metinler aracılığıyla okuduğunu anlama ve eleştirel okuma becerilerini geliştirerek okuma alışkanlığı kazanmaları” amaçlandığı vurgulanmıştır(MEB,2015:3).

2015 Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim programı, okuma çalışması olarak farklı eserlerden örneklerin işlenmesinin yanı sıra öğrencilere yılda en az iki kitabın (her dönem bir kitabın) okutulmasını ve kitap okumaya dair yol gösterici çalışmalar yapılmasını esas almaktadır. Buna göre Türk Dili ve Edebiyatı dersi kapsamında her dönemde bir kitap olmak üzere öğrencilerin iki şiir, iki hikâye, iki roman, bir tiyatro ve bir deneme kitabı okuması sağlanacaktır. Zümre öğretmenlerince ünitelerdeki açıklamalar dikkate alınarak belirlenecek kitapların okunup tartışılması öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirecektir(MEB, 2 15: 13).

Dil öğretiminde bütün beceriler beraber geliştirilmektedir. Bu durumun nedeni bütün becerilerin birbiriyle iç içe olmasıdır. Okuma becerisi, bir dinleyicisinin olması yönüyle dinleme becerisini, sesli olması yönüyle konuşma becerisini, örnek yazılı bir eser olmasıyla yazma becerisini, anlama ve yorumlama yönüyle de hem konuşma hem de yazma becerisini etkilemektedir. Kişinin iyi bir yazar olması için iyi bir okuyucu olması da gerekmektedir. Cemil Meriç gibi yazarlar, okuma alışkanlığına sahip olmanın yazmaya ne kadar çok etki ettiğinin kanıtıdır.

Okuma alışkanlığının kazandırılması genel olarak eğitim sistemi, özel olarak ise dil ve edebiyat eğitimi için çok önemlidir. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmaları için öncelikle kendilerinin okuma alışkanlığına sahip olmaları gerekmektedir. Öğretmen davranışlarının öğrencilerde endişe ve uzaklaşma veya sevgi, saygı ve yakınlaşma etkisi ortaya çıkardığı belirtilmiştir(Güçel 1993: 232). Bu bağlamda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, öğrencisini okumaya yönlendiren bir modeldir.

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının okurluk profili belirlenmeye çalışılmıştır. Kendilerine ait okurluk biyografilerinin oluşturulmasında öğretmen adaylarının samimi olması ve kendileri hakkında olabildiğince nesnel davranmalarının önemi gerçeğinden hareket ederek okuma beceri alanına yönelik yeterliliklerin dile ait diğer beceri alanlarına da yansıtacağı gerçeğine işaret edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın problem ve alt problem cümleleri şu şekilde tespit edilmiştir:

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının okurluk profili nedir?

Bu ana problem çerçevesinde araştırmanın alt problemleri şunlardır:

1. Öğretmen adayları daha çok hangi tür eserleri okumaktadırlar?
2. Öğretmen adayları yazma etkinliklerinde hangi tür eserlere ilgi duymaktadırlar?

2.2. Araştırmanın Önemi

Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adayları birçok bakımdan olduğu gibi okuma alışkanlığı konusunda da öğrencilerine örnek olmalıdır. Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının okuyup okumadıkları, okuyorlarsa çoğunlukla hangi yazarları okudukları, hangi konularda okudukları, kitap seçerken neye dikkat ettikleri bu çalışmada belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca dil öğretiminde edebî metinlerin kullanımı göz ardı edilmeyerek Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarına edebî metinlere karşı düşüncelerini gösterebilecek sorular sorulmuştur. Bu sorulara alınan cevaplar, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni yetiştirme çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

2.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde okuyan ve Eğitim Fakültesinden formasyon dersleri alan 246 öğretmen adayı ile sınırlıdır.

3. Yöntem

3.1. Araştırma deseni

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu model aracılığıyla araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2000: 77). Bu çalışmada da geniş bir araştırma grubunun belli bir konudaki görüşlerine yer verildiğinden bu araştırma deseni tercih edilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni; 2013-2014, 2014-2015, 2015-2016 eğitim- öğretim yıllarında Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi alan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmen adaylarıdır. Araştırmanın örneklemini ise söz konusu programda okuyan ve random (tesadüfi) yöntemle tespit edilmiş 246 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmen adayı oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, Akbayır (2010)'ın yazma etkinliğine başlamadan önce öğrencilerin okurluk profilini belirlemeye yönelik oluşturduğu anketin bu araştırmanın amacına göre düzenlenmiş yeni formuyla toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ve analizinde her soruya cevap veren öğrenci sayısı dikkate alınmıştır.

Araştırmada toplanan veriler SPSS 16.0 paket programında çözümlenmiş ve araştırmanın yöntemine bağlı olarak analiz edilmiştir. Elde edilen sayısal veriler tablolarda görselleştirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde ana ve alt problemlere ilişkin bulgular sıra numarasıyla verilen sorulara ilişkin tabloların altında ortaya konulmuştur.

Tablo 1. *S.1.Okuduğunuz İlk Kitap?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hatırlamıyorum	127	58,3	59,1
Geçerli Hatırlıyorum	88	40,4	40,9
Toplam	215	98,6	100,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi 1. soruya toplam 215 aday cevap vermiştir. Cevap veren adaylar içerisinde, 127 aday yani cevap veren adayın %59,1’i okuduğu ilk kitabı hatırlamamaktadır. %40,9’u ise hatırladığını belirtmektedir.

Tablo 2. S.2.Satın Aldığınız İlk Kitap?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hatırlamıyorum	102	46,8	47,7
Geçerli Hatırlıyorum	112	51,4	52,3
Toplam	214	98,2	100,0

2. soruya Tablo 2’de görüldüğü gibi toplam 214 aday cevap vermiştir. Cevap veren adaylar içerisinde 102 tanesi yani adayların % 47,7’si satın aldığı ilk kitabı hatırlamamaktadır. Buna karşılık 112 aday yani cevap veren adayların %52,3’ü satın aldığı ilk kitabı hatırlamaktadır.

Tablo 3. S.3. Size Hediye Edilen İlk Kitap; Sizin Hediye Ettiğiniz İlk Kitap?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Hatırlamıyorum	86	39,4	41,5
Geçerli Hatırlıyorum	121	55,5	58,5
Toplam	207	95,0	100,0

Tablo 3’te görüldüğü gibi 3. soruya toplam 207 aday cevap vermiştir. Cevap veren adayların içerisinde 86 tanesi yani % 41,5 hediye ettiği veya aldığı kitabı hatırlamamaktadır. Buna karşılık cevap veren adayların 121 tanesi yani % 58,5’i hediye ettiği ve aldığı kitabı hatırlamaktadır.

Tablo 4. S.4. En Son Okuduğunuz ve Okumakta Olduğunuz Kitap?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Okumaktayım	169	77,5	77,9
Geçerli Okumamaktayım	48	22,0	22,1
Toplam	217	99,5	100,0

Tablo 4’te 4. soruya toplam 217 kişi cevap vermiştir. Araştırmaya katılan adayların 169’u (%77,9) hâlihazırda bir kitap okuduğunu bildirmiştir. Adayların 48’i (%22,1) hâlihazırda bir kitap okumadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun bir kitap okudukları görülmektedir. Bu durumun okuma alışkanlığına sahip oldukları şeklinde değerlendirilebilmesi için okudukları kitabı ders dışında yani bir zorunluluk olmaksızın, kendi tercihleriyle okuyup okumadıkları hususu gözönüne alınması gerekir.

Tablo 5. S.5. Kütüphaneye Gitme Amacınız?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Araştırma yapmak	42	19,3	19,3
Kitap okumak	46	21,1	21,1
Amaçsız	26	11,9	11,9
Geçerli Ders çalışmak	47	21,6	21,6
Kitap almak	53	24,3	24,3
İnternet	4	1,8	1,8
Toplam	218	100,0	100,0

5. soruya Tablo 5'te toplam 218 kişi cevap vermiştir. Araştırma kapsamındaki adayların kütüphaneye gitme amaçlarına bakıldığında 42'sinin (%19,3) kütüphaneye araştırma yapmak için gittikleri görülmektedir. 46 kişinin (%21,1) kütüphaneye kitap okumak için gittikleri, 47'sinin (%21,6) ders çalışmak için gittikleri görülmektedir. Kütüphaneye kitap almak için gidenler 53 kişi iken (%24,3) internet kullanımı için gidenlerin sayısı ise 4'tür (%1,8). Kütüphaneye herhangi bir amaç taşımadan gidenlerin sayısı ise 26'dır (%11,9). Genel dağılıma bakıldığında adaylar kütüphaneye daha çok kitap almak, kitap okumak ve ders çalışmak için giderken en az ise internet kullanımı için gitmektedirler.

Tablo 6. *S.6.Kitaplığınız Var mı?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli Kitaplığım yok	57	26,1	26,8
Geçerli Kitaplığım var	156	71,6	73,2
Toplam	213	97,7	100,0

6. soruya Tablo 6'sa toplam 213 kişi cevap vermiştir. Öğretmen adaylarının 57'sinin (%26,8) kendilerine ait bir kitaplığı bulunmamakta iken 156'sının (%73,2) kendilerine ait özel bir kitaplığı bulunmaktadır. Adayların büyük bir kısmının kendine ait bir kitaplığının olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum okuma alışkanlığı ve okur yazarlık donanımı anlamında olumlu bir husus olarak değerlendirilebilir.

Tablo 7. *S.7.Kitabın Bir Nesne Olarak Geleceğini Nasıl Görüyorsunuz?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli Olumsuz görüyorum	86	39,4	41,0
Geçerli Olumlu görüyorum	116	53,2	55,2
Geçerli Fikrim yok	8	3,7	3,8
Toplam	210	96,3	100,0

Tablo 7'de görüldüğü gibi 7. soruya toplam 210 kişi cevap vermiştir. Araştırmaya katılan adayların 86'sı (%41,0) kitabın bir nesne olarak gelecekteki durumunu olumsuz olarak değerlendirirken 116'sı (%55,2) kitabın bir nesne olarak gelecekteki durumunu olumlu olarak değerlendirmektedir. Bu konuda fikri olmayanlar ise 8 kişidir (%3,8). Bu durumda katılımcıların büyük çoğunluğunun kitabın bir nesne olarak gelecekteki durumunu olumlu buldukları görülmektedir.

Tablo 8. *S.8.Elektronik Kitaplara ve İnternetteki Sanat Edebiyat Sitelerine Bakışınız ve İlginiz Hangi Düzeyde?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli İnternette yararlanıyorum	35	16,1	16,7
Geçerli Ker yer yararlanıyorum	166	76,1	79,4
Geçerli Kitaba ihtiyaç duymuyorum	8	3,7	3,8
Toplam	209	95,9	100,0

8. soruya Tablo 8'de görüldüğü gibi toplam 209 kişi cevap vermiştir. Araştırmaya katılan adayların elektronik kitaplara ve internetteki sanat-edebiyat sitelerine bakış ve ilgi düzeylerine bakıldığında 35 kişinin (%16,7)

internetten yararlandığı, 166 kişinin (%79,4) ise yer yer yararlandığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında 8 kişinin (%3,8) ise kitaba ihtiyaç duymadığı belirlenmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmının internetten zaman zaman yararlandıkları görülmektedir.

Tablo 9. *S.9.Okuduğunuz Kitapları Temin Etme Biçiminiz Nasıldır? Önerilere mi Kendi Tercihlerinize mi Öncelik Verirsiniz? 'En Çok Satanlar' Bölümü Sizin İçin Belirleyici Bir Ölçü mü?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli Öneri	52	23,9	30,2
Tercihim	110	50,5	64,0
En çok satanlar	10	4,6	5,8
Toplam	172	78,9	100,0

Tablo 9'da görüldüğü gibi 9. soruya toplam 172 kişi cevap vermiştir. Katılımcıların okudukları kitabı temin etme biçimlerinin dağılımına bakıldığında 52 kişinin (%30,2) başkalarının önerisi ile bir kitabı aldıkları veya okudukları görülürken 110 kişinin (% 64,0) kendi tercihi doğrultusunda kitaplarını seçtikleri görülmektedir. Ayrıca 10 kişi (%5,8) ise çok satanlar listesini esas alarak kitaplarını temin ettikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerinin büyük bir kısmının kendi tercihleri doğrultusunda hareket ettikleri görülmektedir.

Tablo 10. *S.10.Lisedeki Edebiyat Derslerinin Sizin İçin Anlamı Nedir? Edebiyat Derslerinin Okurluğunuza Bir Katkısı Oldu mu?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli Önemli ve gerekli	177	81,2	96,2
Önemsiz ve gereksiz	7	3,2	3,8
Toplam	184	84,4	100,0

Tablo 10'da görüldüğü gibi 10. soruya toplam 184 kişi cevap vermiştir. Lisedeki edebiyat dersinin anlamının ne olup olmadığı sorusuna katılımcıların 177'si (%96,2) önemli ve gerekli cevap verirken 7 kişi ise (%3,8) önemsiz ve gereksiz olarak değerlendirmiştir. Katılanların tamamına yakınının lisedeki edebiyat derslerini önemli ve gerekli olarak kabul ettikleri görülmektedir. Bu durum liselerdeki edebiyat eğitiminin okuma ilgisi ve alışkanlığı kazandırmada ve dile ait diğer becerilerin gelişiminde ne derece gerekli olduğunu ortaya çıkarması bakımından önemlidir. Lise öğrencileri için edebiyat derslerinin anlamını ve önemini araştırmak amacıyla yapılan bir metafor çalışmasında da (Pilav ve Üstten, 2013) öğrencilerin büyük çoğunluğu ürettikleri metaforlarla edebiyatın önemli ve gerekli olduğunu ortaya koymuşlardır.

Tablo 11. *S.11.Edebiyat Derslerinin Okurluğunuza Bir Katkısı Oldu mu?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Geçerli Evet	122	56,0	69,3
Hayır	54	24,8	30,7
Toplam	176	80,7	100,0

11. soruya Tablo 11'de görüleceği üzere toplam 176 kişi cevap vermiştir. Adayların okurluğuna edebiyat derslerinin katkısı sorusuna katılımcıların 122'si (%69,3) olumlu yönde görüş belirtirken 54 kişi (%30,7) ise

olumsuz görüş belirtmiştir. Edebiyat derslerinin araştırmaya katılan adayların okurluk seviyeleri üzerinde ciddi bir etkiye sahip olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Ayrıca bu sorunun verilerinin lisedeki edebiyat dersinin gerekliliğinin sorgulandığı bir önceki soruyla yakın sonuçlar ortaya koymasına da önem arz etmektedir.

Tablo 12. S.12. Genel Okuma Türünüz? (anı, roman, öykü, deneme, makale, mizah, gezi, günlük, eleştiri, biyografi, otobiyografi, şiir, kişisel gelişim, tarih, psikoloji, siyaset vb.)

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Anı	3	1,4	1,4
Roman	172	78,9	79,6
Öykü	12	5,5	5,6
Deneme	4	1,8	1,9
Makale	3	1,4	1,4
Gezi	1	,5	,5
Şiir	7	3,2	3,2
Kişisel Gelişim	3	1,4	1,4
Tarih	4	1,8	1,9
Psikoloji	1	,5	,5
Siyaset	6	2,8	2,8
Total	216	99,1	100,0

Tablo 12 'de görüldüğü gibi 12. soruya toplam 216 kişi cevap vermiştir. Araştırmaya katılan adayların okuma türlerine ilişkin dağılıma bakıldığında anı okuyanların 3 kişi (%1,4), roman okuyanların 172 kişi (%79,6), öykü okuyanların 12 kişi (%5,6), deneme okuyanların 4 kişi (%1,8) olduğu görülmektedir. Ayrıca makale okuyanlar 3 kişi (%1,9), gezi türünde okuyanlar 1 kişi (%0,5) şiir türünde okuyanlar 7 kişi (%3,2), kişisel gelişim türünde okuyanlar 3 kişi (%1,4) olarak belirlenmiştir. Tarih kitapları okuyanlar 4 kişi (%1,8), psikoloji türünde okuyanlar 1 kişi (%0,5) iken siyasi kitap okuyanlar 6 kişidir (%2,8). Katılımcıların çok büyük bir kısmının roman türünde edebi eserlere ilgi duydukları ve okudukları görülmektedir. Öğretmen adaylarının psikoloji, gezi, makale, deneme, siyaset, şiir, tarih, deneme ve anı türlerindeki kitaplara daha az itibar ettikleri görülmektedir. Roman türünün kurgusal içerme, sürükleyiciliği ve içeriğinin bu yaş grubuna daha uygun olması roman türünün daha çok tercih edilmesinde bir faktör olarak ileri sürülebilir.

Tablo 13. S.13. Kitle İletişim Araçları, Okurluğunuzda Belirleyici Oluyor mu? Mesela, "Yaprak Dökümü, Aşk-ı Memnu, ya da Hanımın Çiftliği" Romanlarını TV'de Dizi Olarak Seyrettikten Sonra Merak Edip Okuduğunuz Oldu mu?

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	57	26,1	26,5
Hayır	158	72,5	73,5
Toplam	215	98,6	100,0

Tablo 13'te görüldüğü gibi 13. soruya toplam 215 kişi cevap vermiştir. Öğretmen adaylarının okurluğu üzerinde kitle iletişim araçlarının belirleyiciliğine verilen cevapların dağılımına göre katılımcıların 57'si (%26,5) olumlu yönde cevap belirtirken 158 kişi (%73,5) ise olumsuz yönde cevap belirtmişlerdir. Bu durumda görsel medyada

ve diğer kitle iletişim araçlarında öne çıkan yayınların adayların okurluğu üzerinde büyük bir etkiye sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 14. *S.14. Bugüne Kadar Katıldığınız Herhangi Bir Yarışma, Aldığınız Herhangi Bir Ödül Var mı?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	79	36,2	36,2
Geçerli Hayır	139	63,8	63,8
Toplam	218	100,0	100,0

14. soruya Tablo 14’te görüldüğü gibi toplam 218 kişi cevap vermiştir. Araştırmaya katılan adayların şimdiye kadar herhangi bir yarışmaya katılıp katılmadıklarını gösteren dağılıma göre katılımcıların 79’u (%36,2) herhangi bir yarışmaya daha önceden katıldıklarını ve ödül aldıklarını bildirirken 139 kişi (%63,8) daha önceden herhangi bir yarışmaya katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının büyük bir kısmının daha önceden herhangi bir yarışmaya katılmadıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 15. *S.15. Bireysel Yazma Deneyiminiz ya da Serüveniniz ile İlgili Anılarınız, Anekdolarınız Var mı?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	88	40,4	40,9
Geçerli Hayır	127	58,3	59,1
Toplam	215	98,6	100,0

Tablo 15’te görüldüğü gibi 15. soruya toplam 215 kişi cevap vermiştir. Adayların bireysel yazma deneyimlerine ve tuttıkları anekdotlara ilişkin dağılıma bakıldığında katılımcıların 88’inin (%40,9) böyle bir deneyim yaşadıkları görülmekte iken 127 kişi (%59,1) bireysel yazma veya not tutma deneyimi yaşamadıkları anlaşılmaktadır. Buna göre katılımcıların büyük bir kısmının yazma ve not tutma yönünde bir deneyimi yoktur. Bu durum bir taraftan öğretmen adaylarının yazmaya yönelik ilgilerinin yeterli olmadığı işaret ederken diğer yandan da okuma stratejilerinden olan düzenleme stratejilerinden ve iyi okuyucuların bilişsel farkındalık davranışlarından yoksun olduklarına işaret eder.

Tablo 16. *S. 16. Okuduğunuz Yazarları, Şairleri Beğenme, Tercih Etme Ölçütleriniz Nelerdir?(akıcı olması, dünyaya yakın olması, güncelliği ve gerçekliği)*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Akıcılık	57	26,1	46,0
Yakınlık	49	22,5	39,5
Geçerli Güncellik	3	1,4	2,4
Gerçeklik	15	6,9	12,1
Toplam	124	56,9	100,0

16. soruya Tablo 16’da görüldüğü gibi toplam 124 kişi cevap vermiştir. Adayların okudukları yazar ve şairleri beğenme ve tercih etme kriterlerine bakıldığında akıcılık faktörünü belirleyici olarak bildirenler 57 kişi (% 46,0) iken yakınlığı belirleyici faktör olarak bildirenler 49 kişi (% 39,5) olarak belirlenmiştir. Güncelliği belirleyici faktör olarak bildirenler 3 kişi (%2,4) iken gerçekliği belirleyici ölçüt olarak bildirenler 15 kişi (%12,1) olarak

tespit edilmiştir. Katılanların büyük kısmının akıcılığı belirleyici bir faktör olarak kabul ettikleri anlaşılmaktadır. Bu da okuma alışkanlığı kazandırmada bir eserin dil ve üslup özelliklerinin ne derece önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 17. S.17. *Şimdiye Kadar Takip Ettiğiniz, Okuduğunuz Herhangi Bir Kültür Sanat Dergisi Oldu mu?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	68	31,2	32,4
Geçerli Hayır	142	65,1	67,6
Toplam	210	96,3	100,0

Tablo 17’de görüldüğü gibi 17. soruya toplam 210 kişi cevap vermiştir. Öğretmen adaylarının şimdiye kadar takip ettikleri bir kültür-sanat dergisi olup olmadığı sorusuna verdikleri cevapların dağılımına bakıldığında takip edenlerin 68 kişi (%32,4), takip etmeyenlerin ise 142 kişi (%67,6) olduğu görülmektedir. Bu durumda öğrencilerin büyük kısmının herhangi bir sanat-kültür dergisini takip etmedikleri görülmektedir. Süreli yayın okuma, takip etme veya bu tür yayınlara abone olma davranışlarının henüz katılımcı öğrencilerde oluşmadığı söylenebilir.

Tablo 18. S.18. *Türkiye’de Yazarlığı, Şairliği Bir Meslek Olarak Görüyor musunuz?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Evet	121	55,5	57,1
Geçerli Hayır	74	33,9	34,9
Fikrim yok	17	7,8	8,0
Toplam	212	97,2	100,0

18. soruya Tablo 18’de görüldüğü gibi toplam 212 kişi cevap vermiştir. Adayların Türkiye’de yazarlığı ve şairliği bir meslek olarak görüp görmediklerini belirten cevap dağılımına göre olumlu cevap verenler 121 kişi (%57,1) iken, olumsuz cevap verenler 74 kişi (%34,9), fikri olmayanlar ise 17 kişidir (%8,0). Buna göre katılımcıların büyük bir kısmı Türkiye’de yazarlığı ve şairliği bir meslek olarak görmektedirler.

Tablo 19. S.19. *İbrahim Sadri, Yılmaz Erdoğan, Bedirhan Gökçe, Yusuf Hayaloğlu, Erdem Beyazıt, Sezai Karakoç, İlhan Berk, Atilla İlhan’dan Şiirler Okudunuz mu, Dinlediniz mi?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	
İbrahim Sadri	Okudum	135	61,9	62,5
	Okumadım	81	37,2	37,5
	Toplam	216	99,1	100,0
Yılmaz Erdoğan	Okudum	135	61,9	62,5
	Okumadım	81	37,2	37,5
	Toplam	216	99,1	100,0
Bedirhan Gökçe	Okudum	116	53,2	53,7
	Okumadım	100	45,9	46,3
	Toplam	216	99,1	100,0

Yusuf Hayaloğlu	Okudum	198	90,8	91,7
	Okumadım	18	8,3	8,3
	Toplam	216	99,1	100,0
Atilla İlhan	Okudum	137	62,8	63,4
	Okumadım	78	35,8	36,6
	Toplam	216	99,1	100,0
Sezai Karakoç	Okudum	79	36,2	36,6
	Okumadım	137	62,8	63,4
	Toplam	216	99,1	100,0
İlhan Berk	Okudum	11	5,0	5,1
	Okumadım	205	94,0	94,9
	Toplam	216	99,1	100,0

Tablo 19’da görüldüğü gibi 19.soruya toplam 216 kişi cevap vermiştir. Öğrencilerin 135’i (%62,5) İbrahim Sadri ve Yılmaz Erdoğan’dan, 116’sı (% 53,7) Bedirhan Gökçe’den, 198’i (% 91,7) Yusuf Hayaloğlu’nun, 137’si (% 63,4) Atilla İlhan’dan, 79’u (% 36,6) Sezai Karakoç’tan, 11’i (% 5,1) İlhan Berk’ten şiirler okumuşlardır. Buna göre öğretmen adayları en çok sırasıyla Yusuf Hayaloğlu (% 91,7), İbrahim Sadri ve Yılmaz Erdoğan (% 62,5) ve Atilla İlhan (% 63,4)’dan şiir okumuşken en az ise sırasıyla İlhan Berk (% 5,1), Sezai Karakoç (% 36,6) ve Bedirhan Gökçe (% 53,7)’den şiir okumuşlardır.

19. soru bağlamında verilen cevaplar incelendiğinde öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun 90’lı yılların başında Ahmet Selçuk İlkan’la başlayan melodili şiir akımının tesirinde şiir albümü çıkaran ve müziğin gücüyle şiiri destekleyen yorumcuların şiirlerine daha çok rağbet ettikleri görülmüştür. Buna karşılık sanat değeri yüksek şiirler yazan şairleri tanınır bulmadıkları için çok fazla tercih etmedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 20. S. 20. *Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Hasan Ali Toptaş, Özcan Karabulut, Mustafa Kutlu, Elif Şafak, Canan Tan, Metin Üstündağ, Buket Uzuner, Edip Cansever, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Ece Ayhan, Ülkü Tamer, İlhan Berk ve Haydar Ergülen’den Herhangi Bir Kitap Okudunuz mu?*

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	
Geçerli	Okudum	135	61,9	62,5
	Okumadım	81	37,2	37,5
	Toplam	216	99,1	100,0

20. soruya Tablo 20’de görüldüğü gibi toplam 216 kişi cevap vermiştir. Araştırmaya katılan adaylara Oğuz Atay, Yusuf Atılgan, Hasan Ali Toptaş, Özcan Karabulut, Mustafa Kutlu, Elif Şafak, Canan Tan, Metin Üstündağ, Buket Uzuner, Edip Cansever, Cemal Süreya, Turgut Uyar, Ece Ayhan, Ülkü Tamer, İlhan Berk ve Haydar Ergülen’den herhangi bir kitap okuyup okumadıkları sorulmuş bu soruya katılımcıların 135’i (%62,5) olumlu cevap verirken 81’i (%37,5) olumsuz cevap vermişlerdir. Adayların büyük bir kısmının belirtilen yazarları tanıdıkları ve çeşitli kitaplarını okudukları görülmektedir.

Tablo 21. S.21. Yazma Eğitimi Etkinlerinde En Çok Hangi Türler Üzerinde Durulmasını İstersiniz? “Gezi Yazısı, Deneme, Eleştiri, Portre, Makale, Senaryo, Tiyatro, Anı, Söyleşi, Şiir, Öykü, Roman” (İlk beş tür)

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Gezi Yazısı	21	9,6	10,1
Deneme	45	20,6	21,6
Eleştiri	9	4,1	4,3
Portre	1	,5	,5
Makale	11	5,0	5,3
Senaryo	2	,9	1,0
Geçerli Tiyatro	6	2,8	2,9
Anı	12	5,5	5,8
Söyleşi	2	,9	1,0
Şiir	33	15,1	15,9
Öykü	22	10,1	10,6
Roman	44	20,2	21,2
Toplam	208	95,4	100,0

Tablo 21’de görüldüğü gibi 21. soru toplam 208 kişi tarafından cevaplandırılmıştır. Adaylara sorulan Yazma Eğitimi etkinliklerinde en çok hangi türler üzerinde durulmasını istersiniz? Sorusuna verilen cevapların dağılımına bakıldığında gezi yazısı için görüş belirtenler 21 kişi (%10,1), deneme diyenler 45 kişi (%21,6), eleştiri diyenler 9 kişi (%4,3) portre diyenler ise 1 kişidir (%0,5). Ayrıca makale diyenler 11 kişi (%5,3), senaryo diyenler 2 kişi (%1,0), tiyatro diyenler 6 kişi (%2,8), anı diyenler ise 12 kişidir (%5,8). Söyleşiye ağırlık verilmelidir diyenler 2 kişi (%1,0), şiir diyenler 33 kişi (%15,9), öykü diyenler 22 kişi (%10,6), roman diyenler 44 kişi (%21,2) olarak görülmektedir. Dağılıma bakıldığında öğretmen adayları en çok *deneme*, *roman*, *şiir*, *öykü* ve *gezi yazısı* türünde yazma eğitimi etkinliklerinin olması gerektiğini belirtirken en az belirttikleri tür olarak da *portre*, *söyleşi* ve *senaryo* öne çıkmaktadır.

Tablo 22. S.22. Portre Yazmanız Söz Konusu Olduğunda, Aşağıdaki İsimlerden Hangisini, Hangilerini Tercih Edersiniz? Beş İsim Belirtiniz.

“Cem Yılmaz, Elif Şafak, İdil Biret, İlber Ortaylı, İsmet Özel, Kadir İnanır, Mehmet Aslantuğ, Orhan Gencebay, Levent Kırca, Nazım Hikmet, Necip Fazıl, Mehmet Akif Ersoy, Sezai Karakoç, Türkan Şoray, Yılmaz Erdoğan, Yaşar Kemal, Orhan Pamuk, Okan Bayülgen, Necati Şaşmaz, Sezen Aksu, Zühal Olcay”

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde
Cem Yılmaz	35	16,1	17,1
Elif Şafak	31	14,2	15,1
İdil Biret	3	1,4	1,5
Geçerli İlber Ortaylı	18	8,3	8,8
İsmet Özel	2	,9	1,0
Kadir İnanır	4	1,8	2,0
Orhan Gencebay	1	,5	,5

Levent Kırca	2	,9	1,0
Nazım Hikmet	24	11,0	11,7
Necip Fazıl	31	14,2	15,1
Mehmet Akif Ersoy	31	14,2	15,1
Sezai Karakoç	3	1,4	1,5
Türkan Şoray	3	1,4	1,5
Yılmaz Erdoğan	2	,9	1,0
Yaşar Kemal	3	1,4	1,5
Orhan Pamuk	1	,5	,5
Okan Bayülgen	1	,5	,5
Necati Şaşmaz	3	1,4	1,5
Sezen Aksu	6	2,8	2,9
Zühal Olcay	1	,5	,5
Toplam	205	94,0	100,0

22. soruya Tablo 22’de görüldüğü gibi toplam 205 kişi cevap vermiştir. Öğretmen adaylarına sorulan “Portre yazmanız söz konusu olduğunda, aşağıdaki isimlerden hangisini, hangilerini tercih edersiniz? Beş isim belirtiniz.” Sorusuna verilen cevapların dağılımına bakıldığında katılımcıların 35’i Cem Yılmaz (%17,1), 31’i Elif Şafak (%15,1), 3’ü İdil Biret (%1,5), 18’i İlber Ortaylı (%8,8) demişlerdir. İsmet Özel diyenler 2 kişi (%1,0), Kadir İnanır diyenler 4 kişi (%2,0), Orhan Gencebay diyenler 1 kişi (%0,5), Levent Kırca diyenler 2 kişi (%1,0) olarak görülmektedir. Nazım Hikmet diyenler 24 kişi (%11,7), Necip Fazıl diyenler 31 kişi (%15,1), Mehmet Akif Ersoy diyenler 31 kişi (%15,1), Sezai Karakoç diyenler 3 kişi (%1,5), Türkan Şoray diyenler ise 3 kişidir (%1,5). Yılmaz Erdoğan diyenlerin sayısı 2 kişi (%1,0), Yaşar Kemal diyenlerin sayısı 3 kişi (%1,5) Orhan Pamuk diyenler 1 kişi (%0,5), Okan Bayülgen diyenler 1 kişidir (%0,5). Necati Şaşmaz diyenler 3 kişi (%1,5), Sezen Aksu diyenler 6 kişi (%2,9), Zühal Olcay diyenler ise 1 kişidir (%0,5). Dağılımın geneline bakıldığında adayların daha çok tanınmış şair, komedyen ve yazarları tercih ettikleri, en az ise ses sanatçıları ve aktrisleri seçtikleri görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmen adayları daha çok akıcılık yönü güçlü olan kitapları okumayı tercih etmektedirler. Ayrıca adaylar, üniversite içinde veya dışında yer alan kütüphanelere çoğunlukla kitap okumak ve kitap almak için gitmektedirler. Öğretmen adaylarının büyük bir kısmının kendine ait kitaplığının bulunması okuma kültürünün adaylarda büyük ölçüde yer edindiğini de göstermektedir.

Öğretmen adayları kitap seçerken daha çok kendi ilgi alanlarına giren kitapları öncelikli olarak tercih ederken kimi zaman da öneri üzerine kitap tercih etmektedirler. Alternatif olarak elektronik kitaplardan, elektronik yayınlardan, e-dergilerden zaman zaman yararlandıkları görülen adayların edebiyat derslerini önemsedikleri ve bu derslerin okuryazarlık üzerinde ciddi katkısı olduğunu düşündükleri görülmektedir.

Adayların tür olarak en çok romanı seçtikleri görülmektedir. Kurgusal yönü, akıcılığı, gençlerin yaş grubuna hitap etmesi vb. nedenlerle roman türünün öncelikli olarak gençler arasında ilgi uyandırdığı ileri sürülebilir. Çeşitli medya araçlarına yayımlanan ve uyarlanan eserlerin öğrenciler üzerinde kayda değer bir etki

uyandırmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılanların büyük bir kısmının ise yazma veya not alma üzerine bir deneyimi bulunmamaktadır. Ayrıca katılımcıların büyük kısmının takip ettikleri bir edebiyat ve kültür dergisi bulunmamaktadır.

Sürekli yayın okuma, takip etme veya bu tür yayınlara abone olma davranışlarının henüz katılımcılarda oluşmadığı görülmektedir. Okuma alışkanlığı kazanmada ve buna bağlı olarak da yazmaya karşı ilgi ve istek uyandırmada oldukça önemli bir unsur olan gazete, dergi gibi sürekli yayın takip etme konusunda Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni adaylarının yetersizliği dikkat çekicidir. Öğretmen adaylarının üniversite eğitimleri sırasında kültür, sanat ve edebiyat ağırlıklı sürekli yayınları takip konusunda yeterince bilgilendirilmesi ve bu doğrultuda bilinçlendirilmesi gerekir.

Katılımcıların yazma eğitimi etkinliklerinde en çok deneme, roman, şiir, öykü ve gezi yazısı gibi edebî türlere ilgi duydukları görülürken en az tercih edilen tür olarak da portre, söyleşi ve senaryo öne çıkmaktadır.

Önemli bir bulgu olarak ayrıca Türkiye'deki yazar ve şairlerin yaptıkları işin bir meslek olarak kabul edilmesi sıralanabilir. Bunun yanında tanınmış yazarlardan en az bir tane eser okunduğu görülmektedir. Bu bulgu, öğretmen adaylarının tanınmış kişilerin eserlerine yönelik bir ilgi taşıdıklarını da göstermektedir. Öğretmen adaylarının yazma deneyimi olarak daha çok roman, öykü, deneme gibi türleri öncelikli olarak tercih ettikleri görülmektedir.

Bu çalışmanın verileri doğrultusunda, öncelikle her türlü eğitim basamağında öğrenciler dil ve üslup yönünden oldukça akıcı ve edebî değeri yüksek metinlerle buluşturulmalıdır. Türkçe ve edebiyat ders kitaplarına metinler seçilirken bu durum mutlaka göz önüne alınmalıdır. Eğitim kurumlarında ilgili öğretmenlerin okuma stratejilerini kullanarak öğrencileri etkili okuma konusunda ve okuma alışkanlığına sahip olma noktasında bilinçlendirmeleri gerekir. Okuma becerisine yönelik etkinliklerin yanında bu becerinin anlam kazanması için mutlaka yazmaya yönelik de eğitim öğretim ortamları oluşturulmalıdır. Özellikle yazma etkinliklerinde öğrencilerin ilgisini çekecek hikâye, şiir, gezi yazısı gibi kurguya dayalı ve hayal gücünden beslenen türler tercih edilmelidir. Okuma ilgi ve alışkanlığı kazandırmada ve yazmaya yönelik farkındalık oluşturmada oldukça önemli olan sürekli yayınları takip konusunda öğrenciler mutlaka bilinçlendirilmelidir. Edebiyat halkası veya okuma çemberi gibi işbirliğine dayalı öğretimi esas alan farklı okuma yollarıyla öğrencilerin okumaya yönelik ilgilerini arttırma gayreti gösterilmelidir. Okurken not alma, anekdot defteri tutma vb. gibi farklı yol ve yöntemlerle okur yazarlık donanımına katkı sağlanmaya çalışılmalıdır.

Kaynakça

Akbayır, S. (2010). Yazılı Anlatım, Nasıl Yazabilirim?, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Akyol, H.(2005). Türkçe İlkokuma Yazma Öğretimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 4. Baskı.

Akyol, H. (2006). 2005 Programına Uygun Türkçe Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kök Yayıncılık.

Bamberger, R.(1990). Okuma Alışkanlığını Geliştirme (Çev: Bengü Çapar), Ankara: Kültür Bakanlığı.

Baymur, F.(1983). Genel Psikoloji. İstanbul: İnkılâp ve Aka Yayınları.

Devrimci, H.(1993). İlkokul Beşinci Sınıf Çocuklarında Okuma Alışkanlığının İncelenmesi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Çocuk Sağlığı ve Eğitimi Programı Bilim Uzmanlığı Tezi.

- Dökmen, Ü.(1990). Lise Ve Üniversite Öğrencilerinin Okuma Becerileri, İlgileri, Okuma Ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt: 23 Sayı: 2.
- Eskey, D. E.(2005). Handbook Of Research In Second Language Teaching And Learning. Ed. Eli Hinkel, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Göğüş, B.(1978). Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe Ve Yazın Eğitimi. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gücel, G.(1993). Cumhuriyet Döneminde Türkçe Öğretimi Ve Okuma Yazma Alışkanlığı. Ankara: Eğitim Bilimleri Enstitüsü(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Gürcan, H. İ.(1996). Okuma Alışkanlığı İle Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Araştırma. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü(Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- Keleş, Ö.(2006). İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi)
- Luma, S.(2002). İlköğretim Okulu Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Beceri ve Alışkanlıklarını Geliştirmeye Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Pilav, S. ve Uslu Üstten, A. (2013). Lise Öğrencilerinin edebiyatla İlgili Algılarının Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/8 Summer 2013
- Tazebay, A.(1993). İlkokuma Yazma Öğretimi. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. Sayı 123.
- Sağlamer, E.(2008). Çağdaş Eğitim, C. 20, S. 208, (Mart 1995), s. 3-5.
- Şirin, M. R.(2003). Okuyan Türkiye Ön Bilgi Raporu. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Yalçın, A.(2006). Türkçe Öğretim Yöntemleri: Yeni Yaklaşımlar. Ankara: Akçağ Yayınevi
- Yılmaz, B.(1993), Okuma Alışkanlığında Halk Kütüphanelerinin Rolü. Ankara: Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.

Extended Abstract

Purpose and Significance

In language teaching, all skills are being developed together, as they are interconnected with each other. Reading skill influences listening in that it has a listener and also speaking because it is vocal. It effects writing as the reading sample is a written work; both speaking and writing skills are influenced since there are elements of understanding and interpretation in reading. In order to be a good writer, one should be a good reader as well.

Reading habit is a continuous and lifelong practice, gained by the realization of the fact that it is a need as well as a source of enjoyment. It is a continuously repeated, lifelong behavior. Through reading, a human being acquires personality, learns about the past civilizations and cultures and improves his/her life. At the end, she or he gains judgment and reasoning. As time passes, knowledge gained through reading wears out and becomes obsolete, insufficient to respond to current needs. That's why, continuity is essential for reading.

While improving the mind and the memory physically, reading habit also leads to the person's social, mental and emotional maturity. Benefiting from academic richness, attending cultural activities, drawing conclusions from what is read and sharing all these with others, and evaluating different views help development of the individual as well as of the society as a whole. Reading habit increases the efficiency in education by 30% while economic productivity is enhanced by 44% through education.

The Turkish language and literature teacher candidates should be a role model for their future students in terms of their reading habits as in other numerous areas. In this sense, with this study, we tried to determine whether and to what extent teacher candidates read; which writers and subjects they prefer, and what criteria they use in choosing the material to be read. Moreover, we have also taken into account the use of literary texts and exposed candidate teachers to such questions that may reveal their ideas about literary texts.

With this study it is aimed to determine the literacy profile of Turkish language and literature teacher candidates. While trying to outline their readership profile, candidates were reminded that it was very important to be sincere and objective while answering questions about themselves as their reading skill levels will be reflected in other skill areas.

Methodology

Research was conducted through screening model of quantitative method. Screening model is a research approach which aims to describe an existing or past situation as it is. Through this model, it is targeted to present the subject matter or person of the research under his/her/its own special conditions.

The research population is composed of the formation education students of Turkish language and literature teacher candidates in 2013-14, 2014-15 and 2015-16 academic years in the Faculty of Education of Kırıkkale University. The sample comprises 246 students who were randomly chosen among the students of the above mentioned program.

Results, Discussion and Conclusion

The findings of the study suggest that students generally prefer books which are stronger in terms of fluency. It is also observed that students go the libraries located within or outside the campus of their university in order to read and borrow books. The fact that majority of the candidates have their own personal libraries indicates that the reading culture has already been established among students to a great extent. The candidates primarily prefer reading books that are related to their own areas of interest; but they are also influenced by suggestions made by others while choosing the books/materials to be read. The candidates, who utilize electronic books, electronic publications and e-journals from time to time as alternatives, are observed to attach importance to their literature classes and are of the opinion that it makes a major contribution to their literacy.

The candidates mostly prefers novel as a genre. It can be stated that novel inspires interest among students as it is fictional, fluent, addressing younger generations' attention. It is seen that literary works which are adopted and broadcasted through media organs do not have significant influence over the students. A great percentage of students who participated in the study do not have experience in writing or taking notes. In addition to that, most of the participants do not regularly follow a literature-cultural magazine.

It is observed that the habit of reading a periodical regularly, having subscriptions of such periodicals are not firmly established among the participating students. The inadequacy of Turkish language and literature teacher

candidates in following a periodical such as a newspaper a journal, which are important in terms of raising interest in reading, is striking. During their education in the university, it is necessary to inform students about periodicals concerning culture, art and literature and raise awareness among them about their importance. While candidates have a strong interest in such literary genres as essays, novels, poems, stories and travel writing in writing activities they are least interested in portraits, interviews and scenarios.

As another finding, it can be stated that candidates accept being a writer or poets as an important profession. Moreover, it is observed that at least one of the works of prominent writers/poets is read by each candidates in most of the cases. This finding suggest that teacher candidates have an interest in the work of prominent writers/poets. In terms of writing experience, teacher candidates prefer genres such as novels, stories and essays. This shows that students have an affinity towards writing, fiction and imagination.

The findings of this study suggest that, primarily, students at every step of educational life should be given the opportunity to read texts of high literary value, which are fluent in terms of language and style. This fact should be taken into account while choosing texts for Turkish language and literature textbooks. The teachers in educational institutions should inform the students about effective reading and raise awareness of getting the habit of reading by making use of reading strategies. In addition to reading skill activities, writing activities should also be developed in order to support reading skill in reaching to a significant level. In writing activities, the genres such as stories, poems, travel writing, should be preferred, as these genres can get attention of the students since they are based on fiction and fed by imagination. It is necessary to raise awareness among students about regularly following periodicals, which are very important in terms of getting students adopt reading as an habit and getting their attention. Students' attention and interest in reading should be increased through different reading methods based on cooperation such as literature and reading circles. The literacy capacity should be increased through different ways and methods such as taking notes and keeping an anecdote notebook during the reading.